

עפ"ג 71869/11/21 - סעיד אלנבארי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

בפני כב' הנשיאה רויטל יפה-כ"ץ כב' השופט יואל
עדן כב' השופט יובל ליבדרו

סעיד אלנבארי

ע"י ב"כ עו"ד נטלי אנטן

המערער:

נגד

מדינת ישראל

המשיבה:

ע"י ב"כ עו"ד תהילה גלנטה, פמ"ד-פלילי

ערעור על החלטת חילוט של בית משפט השלום בבאר-שבע (כב' ס. הנשיא ע. חולתא) בת.פ. 58071-05-20 מיום
31.10.21

פסק - דין

הנשיאה רויטל יפה-כ"ץ:

כללי

לאחר שהוגש כנגד המערער כתב אישום המייחס לו כי החזיק ברכבו אקדח ותחמושת, הגיעו הצדדים להסדר טיעון לפיו המערער יודה בעובדות כתב אישום מתוקן, ייגזר עליו עונש מאסר בפועל של 10 חודשים, מאסר על תנאי וקנס, והצדדים יטענו באופן חופשי לעניין חילוט רכבו. ביהמ"ש אימץ את הסדר הטיעון ודן את המערער ל-10 חודשי מאסר בפועל, למאסר מותנה של 12 חודשים ולתשלום קנס בסך 5,000 ₪. בהחלטה נפרדת הורה ביהמ"ש גם על חילוט רכבו של המערער, והערעור שבפנינו מופנה כנגד צו החילוט הנ"ל.

ההליכים בביהמ"ש קמא

המערער הודה, כי הוא הבעלים של רכב מסוג טויוטה לנד קרוזר מספר רישוי 52-149-59 (להלן: "הרכב"); וכי ביום 13.05.20 החזיק בתוך הרכב, אשר חנה סמוך לביתו שבפזורת חורה, בנשק חצי אוטומטי מסוג סמית אנד ווסון, במחסנית ובחמישה כדורים בקליבר מותאם. המערער החזיק בנשק ובתחמושת ברכב, מתחת למושב האחורי, כשהם עטופים בבד שחור.

בטיעוניהם לעונש הסכימו ב"כ הצדדים, כי חרף החומרה המיוחדת שבהחזקת נשק ותחמושת לצדה, הוסכם להסתפק ב-10 חודשי מאסר ועונשים נלווים, בשל קשיים ראייניים.

במסגרת הטיעונים לעונש, ובכל הנוגע לבקשה לחלט את הרכב, טענה המשיבה, כי "מעבר למסוכנות הטבועה

בהחזקת נשק חם, מוכן לפעולה, עם מחסנית וכדורים, החזקתו ברכב מביאה למצב שאין לדעת לאן הנשק יתגלגל. כידוע בנשק חם משתמשים הן למטרות פליליות והן למטרות פח"ע. למען הזהירות ולמרות שלא הוצגו ראיות לעניין העונש מטעם ההגנה, ככל ויטען שהרכב משמש את כל בני המשפחה, המאשימה טוען כי דווקא היות הרכב משמש בני משפחה נוספים, מקום בו הרכב הוחבא ברכב יש הרתעה בחילוט הרכב. אפשרות הנאה שיש אנשים שמשתמשים ברכב שלא לפגוע בהם. גם אם יעלו טענות מהסוג הזה אנו נטען שאין לנאשם אלא להלין על עצמו שבחר ברכב זה כדי לבצע עבירה כה חמורה... ככל שתעלה טענה להיותו של הנאשם דל באמצעים ופגיעה בלתי מידתית בכיסו של הנאשם כתוצאה מהחילוט, אנו נטען כי הטענה אינה מתיישבת עם היות הנאשם בעלים של רכב כזה בשווי כזה". לכן, המשיבה ביקשה להשית על המערער עונש מאסר בפועל בן 10 חודשים, מאסר מותנה, קנס וחילוט הרכב.

הסנגורית הדגישה בטיעוניה לעונש, כי ביסוד ההסדר קשיים ראייתיים משמעותיים ביותר, ומבלי להקל ראש בחומרת העבירה, מנתה לקולה את העובדה, כי המדובר בעבירה יחידה של החזקת נשק ותחמושת; היותו של המערער ללא עבר פלילי; הודאתו שמשקפת קבלת אחריות; חיסכון בזמן שיפוטי יקר; היותו של המערער במעצר חודשיים ובתנאים מגבילים למעלה משנה; גילו של המערער (45); וניהול אורח חיים נורמטיבי ויצרני (המערער מועסק בחברת בנייה רצינית מזה כעשור ומוערך מאוד). לעמדתה, יש לבחון את רכיבי הענישה בהקשרם הכולל ולאזנם ביחס לרכיב החילוט, כאשר נדרשת בחינה דקדקנית ומוקפדת בעיקר בין רכיב הקנס לרכיב החילוט, נוכח זהות האלמנט הכספי שבהם. בעניין החילוט הפנתה באת כוח המערער לפסיקה בה דחו בתי המשפט בקשות לחילוט במקרים דומים ואף חמורים יותר, וצינה כי שווי הרכב שחולט בפסיקה עליה סומכת המאשימה הוא ₪ 30,000 בלבד, וכי נוכח הפער הכספי בשווי הרכבים לא ניתן לגזור דין שווה ממנו למקרה דנא.

באשר לשיקום המערער נטען, כי עם תום תקופת המאסר המוסכמת, המערער, בהיותו מפרנס עיקרי למשפחה המונה 10 נפשות, יצטרך להתמודד עם קושי כלכלי ממשי, וחילוט הרכב יעמיק מורכבות זו.

בשולי הדברים הסכים המערער לקנס גבוה יותר מזה לו עתרה המאשימה ובתנאי שהרכב לא יחולט.

בתום שמיעת הטיעונים לעונש גזר ביהמ"ש על המערער, בהתאם להסדר הטיעון, את העונשים המפורטים לעיל, לאחר שעמד על כך שההסדר אינו משקף את מדיניות הענישה הראויה לעבירה דוגמת זו שעבר המערער, אולם הוסיף, כי נוכח ההלכות המשפטיות הנהוגות, לא יסטה מהסכמות ההסדר.

נוכח הטענות המשפטיות והעובדתיות שנטענו ביחס לרכיב החילוט, קבע ביהמ"ש, כי החלטה בעניין זה תינתן בהמשך ובנפרד.

החלטת החילוט

בתאריך 31.10.21 ניתנה ההחלטה בעניין חילוט הרכב, במסגרתה עמד ביהמ"ש על תכליתו העונשית המובהקת של רכיב החילוט ודחה את טענת ההגנה כי המדובר בכפל ענישה. ביהמ"ש הפנה ללשונו הברורה והמפורשת של סעיף 39

לפקודה, הקובעת, כי חילוט מתווסף לכל ענישה אחרת במסגרת שיקולי הענישה הכלליים; וכאשר מדובר בכלי רכב הקשור בביצוע עבירה, התכלית העונשית של החילוט נובעת מייחודו והקדשתו של הרכב, ע"י בעליו, לביצוע העבירה (ע"פ 1982/93 **בנק לאומי נ' מדינת ישראל** פ"ד מח(3) 238). תכלית זו, משיקה באופן ישיר לשיקולי הענישה הקלאסיים של גמול והרתעה - הן של היחיד והן של הרבים, ואין הבדל אם בעל הרכב השתמש ברכב כמקום מסתור או ייעד את הרכב לניוד הנשק והתחמושת. התנהגות שכזו מצדיקה את "הפקעת" הרכב מבעליו, מבלי שהדבר יחשב לכפל ענישה.

ביהמ"ש גם דחה את הטענה, כי רכיב הקנס בגדרו של הסדר הטיעון, מהווה מעין תחליף או איזון לחילוט הרכב, וזאת, הן כיוון שרכיב החילוט קיבל ביטוי מפורש בהסדר הטיעון וברי שהמערער היה מודע לאפשרות מימושה של חלופה זו; והן כיוון שמדובר בכלי רכב בשווי כולל של מעל ל-200,000 ₪, כך שקנס מוסכם בסכום של 5,000 ₪ אינו פרופורציונאלי, אינו מאוזן כלכלית ובוודאי שאינו מגשים את מטרות הענישה.

ביהמ"ש בחן את השתלבות רכיב החילוט במערך הענישתי הכולל; הפנה לפסיקה ולהלכות הנהגות בסוגיית החילוט (על רקע המקרה שבפנינו); נתן דעתו לכך שבחילוט רכוש יש משום פגיעה מהותית בקניינו של אדם; עמד על הצורך לאזן בין התכליות שביסוד מנגנון החילוט לבין זכויות ואינטרסים אחרים של בעל הרכוש, כנגזרת מטיב הזיקה בין הרכוש לביצוע העבירה וחומרתה (ע"פ 4148/92 **מועד נ' מדינת ישראל** וע"פ 1000/15 **אבו אלחוה נ' מדינת ישראל**); וביישום המבחנים על המקרה דנא הגיע בימ"ש למסקנה, כי נקודת האיזון נוטה במובהק לעמדת המשיבה, שכן כלי הרכב היווה חלק אינטגרלי ולא אגבי בביצוע העבירה, כאשר הנשק והתחמושת הוחזקו יחדיו מתחת למושב האחורי כשהם עטופים בבד שחור. החזקה של כלי הנשק במקום נגיש מהווה, כשלעצמה, נסיבה מחמירה לביצוע העבירה, וזאת בנוסף לחוסר האחריות ואלמנט הסכנה הטמון בהחזקת נשק בצמידות לתחמושת תוך הפקרתו (נגישותם של הנשק והתחמושת לכולי עלמא).

ביהמ"ש נתן משקל סגולי משמעותי לשיקול של הרתעת הרבים. לתפיסתו, החזקת נשק ללא רישיון ואפשרות השימוש בו, מסתמנים כמכת מדינה בכלל ובמרחבי הנגב בפרט; גילוי נשק לא חוקי, תפיסתו, מניעת השימוש בו, סיכול העבירות, פענוח והבאת הנאשמים לדין - כרוכים בהפעלת אמצעי אכיפה רבים, כאשר קשיים אלה, בהשוואה לקלות הבלתי נסבלת בביצוע העבירות, מחייבים הרתעת עבריינים פוטנציאליים ומשתפי פעולה בכל דרך חוקית, והחילוט הוא אחד מהם. ביהמ"ש מצא, כי ההגנה על חפים מפשע וקורבנות פוטנציאליים, העלולים להיקלע בעל כורחם לסיטואציה של חיסול חשבונות בין גורמים עבריינים או כדור "תועה", הוא אינטרס ציבורי מהמעלה הראשונה; וכי אוכלוסיית הנגב, שרובה ככולה נורמטיבית ושוחרת שלוה, נושאת עיניים לרשויות האכיפה שתיתנה מענה למצוקתם ולסכנה שהם ובני משפחתם נתונים בה מידי יום, וכי על בתי המשפט לתרום את חלקם ולעשות שימוש בכלים שנתן המחוקק למאבק בפשיעה החמורה.

ביהמ"ש היה ער לכך שמדובר ברכב נושא תו נכה המשמש גם את בנו הנכה של המערער, אולם סבר, כי אין בכך להסיט את נקודת האיזון מהתוצאה אליה הגיע, וכי שוויו של הרכב מאיין את הטענה בדבר מצוקה כלכלית.

טיעוני הצדדים בערעור

עיקר טענות המערער הן, כי חילוט הרכב, במצטבר ליתר רכיבי הענישה, מחמיר יתר על המידה עמו ואינו מתחשב במערך הענישה הכולל; וכי אין זה המקרה הנכון לשנות את ההתנהלות הנוהגת - הן של התביעה והן של בתי המשפט

בכל הנוגע לשאלת החילוט.

בהודעת הערעור נטען, כי העונש שהושת על המערער מחמיר עמו במידה המצדיקה התערבות ערכאת הערעור "בניחוד לעניין חילוט הרכב, אשר הושת עליו, בשילוב רכיבי ענישה נוספים"; כי בהחלטת החילוט לא ניתן משקל לקשיים המשמעותיים בחומר החקירה; כי בהחלטת החילוט ניתן משקל רב מידי לשיקולי הרתעת הרבים, למרות שעל פי תיקון 140 לחוק העונשין נקבע, כי ההחמרה בעבירות הנשק אמורה להיעשות ברכיב המאסר (כשנקבע כי עונש המאסר שייגזר בעבירות נשק לא יפחת מרבע העונש המרבי שנקבע לצד העבירה בה הורשע הנאשם); כי ביהמ"ש לא בחן את האפשרות להשית קנס גבוה יותר חלף החילוט, במיוחד לאחר שמדובר ברכב בעלות של כ-218,000 ₪; כי לא ניתן משקל ראוי לכך שהרכב משמש את בני משפחתו של המערער לטיפולים רפואיים והוא בעל תו נכה; כי ביהמ"ש התעלם מאפשרות שיקומו הפוטנציאלי של המערער עם שחרורו ומקריסתו הכלכלית הצפויה; וכי ביהמ"ש סטה מהענישה הנוהגת.

במהלך הערעור הוסיפה באת כוח המערער וטענה, כי "יש כאן ניסיון ליצור איזה שהוא תקדים, שבית המשפט יגיד שצריך לחלט רכבים. זה לא התיק הנכון לעשות בו את התקדים הזה... הטיעון המשפטי המרכזי הוא הפרופורציה והעדר שוויון". נטען, כי טרם הוגש כתב האישום במאי 2020, לא הוגשו על ידי הפרקליטות בקשות לחילוט רכבים בתיקי נשק, וכי הפרקטיקה לא אמורה להיקבע "על פי הפרקליט שמנהל את התיק. לשנות מדיניות דרך תיק מלפני שנתיים?! - לא". באת כוח המערער הפנתה למקרים רבים מהשנים 2020 ו-2021 בהם לא התבקש חילוט של כלי הרכב בעבירות נשק, וכי "בגזר הדין הבודד שאליו הפנתה המאשימה, אחד ויחיד, משנת 2016, שם דובר על רכב ששווי 30 אלף ₪". הסנגורית הסכימה כי טענות אלה לא קיבלו ביטוי של ממש בפרוטוקול של ביהמ"ש קמא, "אני לא יודעת איך זה לא משתקף בצורה משמעותית יותר מהפרוטוקול, אבל הדברים נטענו. אני חושבת שלא מתקנים טעות בטעות. אין שום תיק שמבקשים בו חילוט... צריכה להיות מדיניות ברורה. המחוקק שינה את החוק ויש נוהל פרקליטות ברור. למה התיק הראשון צריך להיות תיק מלפני שנתיים?! איפה ההוגנות כאן?! זה רכב נכה. מצבו הכלכלי, בנוסף לכל, רעוע. זה התיק?! אנו לא מתחשבים במצב הכלכלי של נאשם?! לעניין שווי הרכב, זה רכב משפחתי. זה לא רכב שהוא קנה מכספיו האישיים וזה גם עלה ולא הייתה מחלוקת על כך שהרכב שימש את כל בני המשפחה. זה שהרכב בבעלותו, זה לא אומר שהוא לא רכב משפחתי... זה התיק היחיד שמצאתי, בכל המדינה, שביקשו בו חילוט ולא קיבלו. לא מצאתי שום תיק אחר". הסנגורית הפנתה למסמכים מעו"ס הישוב שם מתגורר המערער לעניין מצבו הכלכלי הקשה וטענה, כי על פי תיקון 113 לחוק העונשין ("חילוט רכב הוא חלק מרכיבי ענישה כוללים, שחייבים להיות על פי תיקון 113") יש להתחשב ביכולת הכלכלית בעת הטלת קנס, כאשר ההיגיון חל גם במקרה של חילוט. היא הוסיפה, לשאלת ביהמ"ש, האם כלי רכב ששווה כ-240 אלף ₪ לא מעיד על יכולת כלכלית שפירה דווקא, כי "הרכב הוא בבעלות הנאשם ואין על כך מחלוקת... למערער יש 10 אחים, כל האחים נחקרו במשטרה וזה לא סותר את הטענה שהוא בעל הרכב. כל האחים... אמרו שהרכב משמש את כל בני המשפחה ושהם סיעו לו בקניית הרכב". הסנגורית הוסיפה, כי לא מדובר ברכב נגיש לכל המשפחה ("המפתחות בתוך הרכב נמצאו? - לא"), וכי "זה התיק הלא נכון, בזמן הלא נכון וזה יוצר תוצאה לא מאוזנת ולא נכונה".

לעומתה טענה באת כוח המשיבה, כי בקשות לחילוט מוגשות בכל בתי המשפט בארץ, כולל במחוז הדרום. לדבריה, "הטיעון של חברתי, שהשתמע ממנו שנעשתה אכיפה בררנית בעניין החילוט, אינה נכונה. צורת העבודה בנוגע

לחילוט, גם בתביעות, הינה שכל תיק נבחן. לעיתים אנו לא יכולים לבקש חילוט, כי הרכב גנוב למשל. יש לנו צוות שבוחן את היכולת לחלט... שזו המומחיות שלו - לעבור על התיקים" ולברר אם יש היתכנות לבקש חילוט. והודגש, כי תשומות מיוחדות מועברות כיום לתיקים הקשורים בנשק, כאשר המדינה מחויבת "להילחם בעבירות הנשק בכל דרך אפשרית - בין אם בפעולות של המשטרה, בין אם בתשומות שלנו, בהרצאות בבתי ספר... אין מחלוקת ונדמה לי שבית המשפט המחוזי, הן במותבים של דן יחיד והן בערכאות הערעור, צעדו לפני המחנה וזיהו את תופעת הנשק בכלל ההיבטים וכך, אין מחלוקת שבתקופה האחרונה אנו נמצאים במשהו שמכונה, וזו התקופה של הגשת כתב האישום, שטבע אותו כב' השופט קרא והוא קרא לזה "מגיפת כלי הנשק". אנו בקו פרשת המים... אחת הדרכים לצד התרומה של המחוקק, שקבע עונשי מינימום, שלא חלים על התיק הזה, כי התיקון נעשה בדצמבר 2021 וכפי שאמרתי, התביעה, בהנחיית פרקליט המדינה, נותנת תשומות למדינה, ובכלל זה רכיב החילוט שהוא רכיב ענישה נוסף שיש לו תכליות, כפי שכתבה כב' השופטת חולתא. התכלית היא תכלית הרתעתית ואנו מבקשים מבית המשפט לעזור לנו לעשות שימוש בכלי הזה".

המשיבה, בהשלמת טיעוניה בכתב, עמדה בעיקר על הטענה בדבר אכיפה בררנית, טענה שהועלתה לראשונה במסגרת הערעור. נטען, כי אין בסיס לטענת המערער; כי בקשות לחילוט מוגשות במגוון תיקי הנשק מזה שנים רבות; וכי "מקרים כגון זה מטופלים כעניין שבשגרה במחוז דרום, ובכל פעם שתנאי סעיף 39 האמור מתקיימים, מתבקשת בקשת חילוט". צוין, כי "בשל מצוקת מקום במגרשי החנייה של משטרת ישראל, וכן בשל העלויות הגבוהות המשולמות למגרשים פרטיים לצורך החזרת עשרות (ולעיתים מאות) כלי רכב בכל המחוז, נקבע סייג כספי, המשתנה מעת לעת בהתאם לקיבולת המגרשים. בימים אלה נע הסייג הכספי על מינימום 40,000 ₪... הנחיית פרקליט המדינה אליה הפנתה ב"כ המערער לא הביא לשינוי מדיניות בעניין בקשות החילוט אשר הוגשו כבר שנים רבות קודם להנחייה, כשברי שמדיניות חילוט זו מוצאת את ביטוייה בהנחיות פרקליט המדינה...".

ב"כ המשיבה ציינה 11 מקרים שקדמו לבקשת החילוט בעניינו של המערער (באותה שנה - 2020), בהם המדינה ביקשה חילוט כלי רכב, כך ש"אין בסיס לטענת המערער, לפיה הפרקליטות נקטה כלפיו באכיפה בררנית ובחרה לבקש לחלט את רכבו שלו באופן חריג"; כי לעמדת המשיבה חילוט מהווה רכיב עונשי נוסף על רכיבי הענישה האחרים ולא "ענישה כפולה", גם אם "ישנו קשר/יחסיות בין רכיבי הענישה"; כי תכליות החילוט כפולה ומצטברת והן שיקולי גמול ושיקולי הרתעה (הרתעת היחיד והרתעת הרבים); וכי אין מחלוקת, כי החזקת כלי נשק ברכב אשר חונה מחוץ לבית הינו נגיש לכל, באופן המסכן את ביטחון הציבור. קל וחומר כאשר המערער עצמו טען שהרכב היה בשימוש כל בני המשפחה, כך שמדובר בנסיבה נוספת להחמרה ולאישור החילוט.

ב"כ המערער השלימה אף היא את טיעוניה בכתב, וזאת בעיקר בהתייחס להשלמת טיעוני המשיבה, וציינה, כי המשיבה פירטה רק 11 תיקים בהם התבקש חילוט, למרות שאין חולק, כי בשנים הרלבנטיות הוגשו הרבה יותר תיקים שעניינם כלי נשק (אם מניסיון החיים ואם מתוך סקירה שנערכה בין השנים 2017-2020 על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "עבירות נשק - נתונים והתמודדות הרשויות"); כי מתוך הרשימה האמורה 6 תיקים הסתיימו תוך שהמדינה זנחה את בקשת החילוט מסיבה כזו או אחרת, ו-4 תיקים עדיין מתנהלים; וכי "רכב אחד בלבד עמדו בו על בקשת החילוט, וזהו הרכב נשוא ערעור זה". לעמדת המערער, לא ניתן לשנות את המדיניות בבקשות חילוט רכבים בעבירות שנעברו אגב שימוש כזה או אחר דווקא ברכב במקרה זה שבפנינו, הן כיוון שמדובר בעבירת נשק המצויה במדרג הנמוך ביותר של עבירות הנשק; הן כיוון שהרכב נרכש בכספי המשפחה; הן כיוון שכל המשפחה עושה שימוש

ברכב; והן כיוון שמדובר ברכב ששווי גבוה, כאשר "הפרופורציה צריכה להיגזר מפרופורציה בין רף העבירה לרף החילוט".

ויוער, כי ב"כ המערער שבה וציינה, כי המערער מוכן לקבל על עצמו תשלום קנס בגובה של 60,000 ₪ חלף חילוט הרכב.

דין והכרעה

בית המשפט העליון חזר והדגיש את מגמת ההחמרה בעבירות הנשק השונות, ואת החומרה היתרה שבביצוען. זאת בשל הסיכון הממשי לביטחון הציבור והפגיעה בערכים המוגנים של שלמות הגוף וחיי אדם. לאור כך, ננקטת מגמה של החמרה בענישה בעבירות נשק, כך שזו תבטא באופן הולם את פוטנציאל ההרס הרב הגלום בהן. עוד נקבע, כי ראוי ונכון להחמיר את מדיניות הענישה הנוהגת, זאת בין היתר כדי להיאבק בתופעה הגוברת של שימוש בנשק חם כאמצעי ליישוב סכסוכים. עבירות הנשק אף הוכרו בפסיקה כ"מכת מדינה" באופן המצדיק את החמרת הענישה בהן, כאשר נקבע, שמיגור התופעה של נשיאת כלי נשק בלתי חוקיים והחזקתם הוא בבחינת אינטרס ציבורי ראשון במעלה ותנאי הכרחי למאבק בתופעות הפשיעה האלימה לסוגיה (ראו לעניין זה ע"פ 5446/19 **מדינת ישראל נ' הווארי**, מיום 25.11.19; ע"פ 4406/19 **מדינת ישראל נ' סובח**, מיום 05.11.19; ע"פ 7703/19 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, מיום 06.08.20; ע"פ 5330/20 **ענבתאוי נ' מדינת ישראל**, מיום 22.11.20; ע"פ 147/21 **מדינת ישראל נ' ביטון**, מיום 14.02.21; ע"פ 3793/20 **מוריחי נ' מדינת ישראל**, מיום 23.11.20; רע"פ 5613/20 **אלהוזייל נ' מדינת ישראל**, מיום 25.08.20; ע"פ 1944/20 **מדינת ישראל נ' אמארה**, מיום 02.09.20).

וכך כתב כב' השופט סולברג בע"פ 5807/20 **מוחמד שיבלי נ' מדינת ישראל** (מיום 30.12.20):

"עבירות הנשק - חמורות מנשוא; אחריתן - מי ישורנה. ברגיל, כך נקבע לא אחת, גם אם הייתה זו פעם ראשונה לנאשם שמעיד בעבירות הקשורות בנשק, לא נחמול ולא נכסה עליו; נשלחנו למאסר מאחורי סורג ובריח... עבירות הנשק, הריהן מכת מדינה. אזרחים רבים מקפחים את חייהם מידי שנה בעטיין, ותחושת הביטחון הכללית של הציבור - נפגעת. מערכת המשפט, נדרשת גם היא ליתן את חלקה במלחמת החורמה שמנהלת מדינת ישראל נגד מבצעי העבירות הללו, ולפיכך מדיניות הענישה מצויה במגמת החמרה".

זו נקודת המוצא גם לבחינת הסוגיה שלפנתחנו. הענישה, על כל רבדיה, שיש להטיל על מי שעבר עבירות בנשק; קל וחומר מי שהחזיק בנשק עם תחמושת תואמת; ויתרה מכך מי שהחזיק בנשק ותחמושת ברכב שיכול להיות נגיש לכל - צריכה להיות מחמירה, כאשר מדיניות ההחמרה יחסית לענישה שניתנה בעבר מותווית בשורה ארוכה של פסקי דין של ביהמ"ש העליון. לפיכך, גם אם עמדת המערער לפיה ביהמ"ש החמיר עמו בענישתו הכוללת הייתה נכונה, ואיננו סבורים שכך הוא, הרי שמדובר בהחמרה שהיא חלק ממדיניות כוללת - הן של המחוקק (שקבע עונשי מינימום למאסר שיוטל), והן של פסיקת בתי המשפט השונים נוכח ההלכות שנקבעו בביהמ"ש העליון.

ולעניין זה נעיר, כי אין כל רלבנטיות לקשיים הראייתיים שהביאו את הצדדים לעריכת הסדר הטיעון (גם בהנחה שהיו כאלה), שכן כל העומד בפנינו היום הוא הסדר הטיעון והודאת המערער בעבירות כפי שבאו לידי ביטוי בכתב האישום

המתוקן. כל שקדם להודייה ולהסדר הטיעון, מוטב לו לא היה מועלה כלל. הסדר טיעון מעצם טיבו משקף בסופו של דבר את הסיכונים והסיכויים המשפטיים שנוטלים השותפים לו, המאשימה והנאשם כאחד, וגבולותיו נקבעים בהתאם למכלול הנסיבות, מהות העבירות ונסיבות ביצוען. בהינתן מגמת הענישה בעבירות נשק, הרי שהסדר הטיעון דנא עושה חסד רב ומקל משמעותית עם המערער, ובימ"ש קמא מצא לנכון לקבלו אך ורק בשל ההלכות הנהוגות בעניין זה.

ובאשר לסוגית החילוט.

עיון בכתב האישום המתוקן כמו גם בהסדר הטיעון ופרוטוקול הדיונים בביהמ"ש קמא, אינו מותיר כל ספק, כי מראשית הדרך הבהירה המשיבה, כי תעתור לחילוט הרכב **בנוסף** לכל עונש אחר שייגזר, וכי רכיב ענישתי זה הוא בליבת ההסדר. כך, גם לא מצאנו כל ממש בטענת המערער כאילו החילוט מהווה משום עונש כפול ופגיעה לא מוצדקת בזכויותיהם הקנייניות של בני משפחתו תוך התעלמות מנסיבות האישיות הייחודיות ושינוי המדיניות העונשית ע"י המשיבה, לראשונה בעניינו.

בע"א 6077/20 **פקיד שומה יחידה ארצית לשומה נ' רועי חיון** (מיום 29.05.22, להלן: "פרשת חיון") נקבע, ברוב דעות, כי אין להתיר למשיב לנכות את הסכומים שחולטו במסגרת פסק דין שניתן בהליך פלילי שנוהל נגדו בגין עבירות של ארגון ועריכת הימורים ומשחקים אסורים, מהמס שהוטל על הכנסתו החייבת. במקרה האמור, שלא כמו במקרה שבפנינו, בוצע החילוט מכוח סעיף 21(א) לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 - **"חילוט רכוש בהליך פלילי", אשר קובע, כי "הורשע אדם בעבירה לפי סעיפים 3 או 4, יצווה בית המשפט, זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי נוסף על כל עונש יחולט רכוש מתוך רכושו של הנידון בשווי של רכוש שהוא - (1) רכוש שנעברה בו העבירה, וכן רכוש ששימש לביצוע העבירה, שאיפשר את ביצועה או שיועד לכך; (2) רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך..."**. כלומר, בסעיף זה החילוט נקבע, כברירת המחדל, וההרשעה בביצוע עבירות לפי הסעיפים המצוינים בו, גוררת אחריה, מניה וביה, את חילוט הפירות שצמחו ממנה ואת הרכוש הקשור בביצועה; רק אם סבר בית המשפט שלא לעשות כן, מטעמים מיוחדים שיפורטו, לא יחולט הרכוש; וצו החילוט יינתן בנוסף לכל עונש שייגזר על הנאשם. לשון דומה נקט המחוקק, בין היתר, בהסדר החילוט הקבוע בסעיף 36א לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973 ובהסדר החילוט הקבוע בסעיף 5 לחוק המאבק בארגוני פשיעה, תשס"ג-2003 (ראו סעיף 21 לפרשת חיון, בחוות דעתו של כב' השופט קרא).

לעומת זאת, בהסדר החילוט הרלבנטי לעניינו ואשר קבוע בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969 (להלן: הפקודה), בחר המחוקק בניסוח אחר, וכך נקבע בסעיף 39(א) לפקודה, שעניינו **"צו חילוט"**:

"על אף האמור בכל דין, רשאי בית המשפט, בנוסף על כל עונש שיטיל, לצוות על חילוט החפץ שנתפס לפי סעיף 32, או שהגיע לידי המשטרה כאמור בסעיף 33, אם האדם שהורשע במעשה העבירה שנעשה בחפץ או לגביו הוא בעל החפץ; דין צו זה כדין עונש שהוטל על הנאשם".

וסעיף 32(א) לפקודה, שעניינו **"סמכות לתפוס חפצים"**, אליו מפנה סעיף 39(א) הנ"ל, קובע:

"רשאי שוטר לתפוס חפץ, אם יש לו יסוד סביר להניח כי באותו חפץ נעברה, או עומדים

לעבור, עבירה, או שהוא עשוי לשמש ראיה בהליך משפטי בשל עבירה, או שניתן כשכר בעד ביצוע עבירה או כאמצעי לביצועה".

אם כך, ובשונה מהסדרי החילוט שהוזכרו לעיל, בפקודה הושאר לבית המשפט שיקול דעת רחב יותר בשאלת ביצוע החילוט ("רשאי"); וצו החילוט אינו בגדר מעשה שהוא ב"נוסף על כל עונש" אלא יש לראות בו משום "עונש שהוטל על הנאשם".

יחד עם זאת, ובשאלת תכלית החילוט, עמדת ביהמ"ש העליון, כפי שבאה לידי ביטוי בעמדת הרוב בפרשת חיון (חוות דעתו של כב' השופט קרא) היא, כי לא הכינוי שניתן לסנקציית החילוט הוא הקובע את תכליתה, אלא אופייה, מהותה ומטרתה. ומהי תכלית החילוט? כך נקבע בפרשת חיון:

"ומהלשון או המינוח נעבור אל בחינת התכלית. כאן, כאמור, עיקר הדברים במחלוקת שלפנינו, "שהרי לא באה הלשון אלא לתכלית" ... ברי כי לאמצעי החילוט אין תכלית אחת. כפי שנקבע בעניין ברהמי, "בקרבו של מוסד החילוט מתרוצצות תכליות שונות: תכלית הרתעתית; תכלית קניינית (הוצאת בלעו של העבריין מפיו); תכלית מניעתית (צמצום אפשרות ביצוע עבירות בעתיד); פגיעה במקורות מימון של תשתיות עברייניות; וכן תכלית עונשית (שלגביה ישנן גישות שונות בפסיקה)" ... נראה כי חוסר האחידות המאפיין את הסדרי החילוט מאפיין גם, במידה מסוימת, את פסיקת בית משפט זה ביחס לתכליותיהם... לשיטתי, חוסר אחידות זה אינו נובע מהיעדר הסכמה מהותית. כפי שצינתי, דומה כי מקורו, בעיקר, בשאלת ההשפעה של מעשה החילוט על מרחבי סנקציות אחרים, ובדבר החקיקה שעמד ברקע ההכרעה הפרטנית... איני סבור כי יש חשיבות של ממש להכרעה בשאלה אם הפסיקה מצאה שתכליתו של החילוט היא גם "עונשית" דווקא, במובנה השגור, אם לאו. המוקד הוא ודאי במהות. די אם אסכם כי החילוט נועד, מן הבחינה העקרונית, לגרום ל"הוצאת בלעו של גזלן מפיו" ...; לפגוע "בתמריץ העיקרי שיש לעבריין בביצוע עבירת המקור, הוא התמריץ הכלכלי" ...; "להכאיב לעובר העבירה ולהרתיע את זולתו" ...; להבהיר לעבריין כי "הסיכון המקסימלי הצפוי לו, אינו רק החלטה שיפוטית המאלצת אותו להיפרד מפירות שהפיק מביצוע העבירה, אלא כי הוא נתון בסיכון של פגיעה כלכלית" ...; לגרום ל"פגיעה במקורות המימון של העבריינים" ...; ו"לצמצם את האפשרות לביצוע עבירות דומות בעתיד באמצעות הציוד או האמצעים ששימשו לביצוע העבירה, ככל שהחילוט הוא של האמצעי עצמו ולא של שוויו" ...".

כאמור, תכליותיו של מעשה החילוט שלובות האחת באחרת והניסיון להפריד ביניהן, בנסיבות המקרה שלפנינו, הוא מלאכותי בלבד. וכפי שצוין בפרשת חיון, כאשר הדברים נכונים גם בענייננו, "ברי כי "הוצאת גזלו" של המשיב מ"פיו", כרוכה במניעת ביצוע של עבירות נוספות בידיו, בהרתעתו מלעשות כן, בהכבדה עליו ובהרתעת הרבים מפני ביצועם של מעשים דומים (ראו גם ש"ז פלר, יסודות דיני עונשין, כרך א 42 (1984) ...). כאמור, כעמדת השופט מ' זילברג בע"א אוצר לאשראי, היסוד המניעתי הוא למעשה אחד ממרכיביו החשובים, ואולי אף החשוב ביותר, בכל עונש פלילי... "מידת פגיעתו [של החילוט - ג'ק.] בנאשם דומה למידת פגיעתו של כל רכיב עונשי אחר, והוא משרת את שאר תכליות הענישה האופייניות, כגון התרת הנאשם, הרתעת הרבים וכדומה" ...".

אכן, המערער טען, כי הרכב נרכש בסיוע ובמימון של בני משפחתו, וכי הוא נועד לשמש לא רק את צרכיו שלו אלא גם את צרכי המשפחה המורחבת בכלל ואת בנו הנכה בפרט. אלא, שהמערער הודה כי הרכב הוא שלו, בבעלותו הבלבדית; לא הציג ולו אינדיקציה ראשונית לבעלות משותפת או חלקית עם אחרים (כאשר הנטל להוכחת טענה זו רובץ לפתחו). יתרה מכך, המערער טען, בעיקר בהליכי הערעור, כי החומרה הנטענת בהחלטת ביהמ"ש קמא נוכח האפשרות שהנשק והתחמושת הושארו במקום פרוץ ונגיש לכולי עלמא ולמשפחה בפרט, אינה נכונה ("**איפה כתוב בכתב האישום המתוקן שהרכב פתוח לכולם?!.. למה, המפתחות בתוך הרכב נמצאו? - לא... לא נטען בשום צורה שהמפתח בתוך הרכב... המפתח היה בחזקת הנאשם...**") עמ' 5 לפרוטוקול הדיון מדברי ב"כ המערער); והטענה בדבר מצוקה כלכלית נסתרת, על פניה, נוכח שוויו של הרכב (שלפי דברי באת כוח המשיבה בהליכי הערעור עומד כיום על כ-240,000 ₪). ויוער, כי במסמכים שצורפו על ידי המערער (מכתב מראש מועצת חורה, ולפיו המערער מעורה בחיי בני משפחתו ונזקק לתמיכה כלכלית עקב מעצרו; דו"ח עו"ס היישוב המאשר, כי המערער מתקיים ממשכורת וקצבאות מהביטוח הלאומי; תדפיסים, חלקיים בלבד, של חשבון בנק; תיעוד רפואי של בנו ואמו; ואישור זכאות לגמלת הבטחת הכנסה) אין, על פניהם, כדי לתמוך בגרסת המערער בדבר מצוקה כלכלית, בין היתר כיוון שעל אף הצהרת העו"ס (והמערער עצמו) שהמערער עובד, אין תיעוד להעברת משכורת לחשבון הבנק (אם כי מתועדת הפקדה עקבית מידי חודש לחיסכון בסכום של 1,000 ₪). יתרה מכך, המערער טען, בבקשה להחזר תפוס שהוגשה לביהמ"ש קמא, כי הוא מממן לימודים אקדמיים לביתו. מעשה זה הוא נכון ומבורך, אך אינו עולה בקנה אחד עם קשיים כספיים.

הטענה בדבר פגיעה אפשרית באמו של המערער ובבנו הנכה, עקב חילוט הרכב, בין היתר לאור תו הנכה שיש לרכב, נבחנה על ידי ביהמ"ש קמא, אשר בצדק מצא, כי אין בשיקולים אלה כדי להסיט את מרכז הכובד, במכלול האיזונים שנבחנו, משיקולים שבאינטרס הציבורי. בצדק ציין ביהמ"ש, כי נוכח חומרת העבירה ונסיבות ביצועה (הסתרת נשק ותחמושת ברכב כשהם מונגשים ומופקרים לכול), ועמדת הפסיקה, יש להעדיף את נקיטת כל הכלים האפשריים כדי להילחם בתופעת הנשק הלא מפקח, גם בדרך של חילוט הרכב בו הוסתר.

לא מצאנו ממש גם בטענה שעניינה אכיפה בררנית, ודי בעיון בכתבי האישום שהוגשו במהלך השנים כדי ללמד על כך שמאשימה ביקשה, ומבקשת, חילוט כלי רכב באמצעותם בוצעו עבירות נשק, גם לפני הגשת כתב האישום הנוכחי. אם בקשתה נענתה אם לאו, זו כבר שאלה שונה. יתרה מכך, ב"כ המשיבה הסבירה מהי מדיניות התביעה הכללית בכל הנוגע לחילוט כלי רכב; מתי ועל ידי מי נבחנת האפשרות לבקש חילוט; ומהם הכללים הנוהגים בעניין זה, ואין לנו אלא לסמוך על הדברים. בעניין זה ידועה ההלכה, כי לרשויות התביעה מסור שיקול דעת רחב לצד אמות המידה המצומצמות שנקבעו להתערבות של בית המשפט בהחלטותיהן בכל הנוגע לנקיטת הליכים פליליים וניהולם, וכן בקשר לסוגיות השונות המתעוררות במהלכם (ראו לעניין זה בג"ץ 199/22 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' היועמ"ש**, מיום 06.04.22, שם נקבע, בין היתר כי "**בית המשפט אינו מחליף את רשויות החקירה ואכיפת החוק, אינו מסיג את גבולן ואינו פועל כ'תובע על' או כ'יועץ משפטי-על' או כ'שופט חוקר'...**"; וכן ראו בג"ץ 1869/22 **פלונת נ' פרקליט המדינה ואח'**, מיום 06.04.22). גורמי התביעה הכללית הם בעלי המומחיות והניסיון הדרושים לבחון את המקרים בהם, לדעתם, יש לבקש חילוט של כלי רכב (אם מבחינת כדאיות החילוט והאחסנה של כלי הרכב לאחר חילוטם; אם מבחינת הראיות הדרושות לכך; ואם מבחינת הענישה כוללת הראויה באותם המקרים), ולהם מסור שיקול הדעת בנושא.

יתרה מכך, גם אם היה ממש בטענה, וגם אם, מדיניות הענישה השתנתה, מה שאינו מקובל עלינו, הרי שבמקרה הנוכחי הייתה הצדקה מלאה לחלט את רכבו של המערער. כאמור לעיל, חילוט רכב הינו צעד יעיל נוסף למיגור התופעה הקשה שקשורה בהחזקה ושימוש בנשק ותחמושת לא חוקיים, והוא נתון לשיקול דעתו של ביהמ"ש תוך שקילת האינטרס של הגנה על קניין הפרט אל מול אינטרס הציבור.

הסיכון הפוטנציאלי הגלום בעבירת החזקת נשק הוא רב; הנשק והתחמושת הוסתרו יחדיו ברכבו של המערער בחניה הסמוכה לביתו, ללא מורא וחת, כשהם נגישים וזמינים לכל דכפין, תוך זלזול מוחלט בסכנה הנשקפת מהם; כאשר המדובר בנשק חם מוכן להפעלה עם מחסנית וכדורים.

צדק בימ"ש קמא בכך שהרתעת הרבים הוא השיקול המרכזי בענייננו לחילוט הרכב. זאת אם משום הגידול התמידי המדאיג בממדי תופעת נשיאת והחזקת הנשק הלא חוקי ואף השימוש בו ללא רישיון בשטחי המדינה בכלל ובשטחי הנגב בפרט; אם משום שתפיסת הנשק, התחמושת ומבצעי העבירות, מצריכה שילוב של גורמים רבים; ואם משום התוצאות ההרסניות והטרגיות שנגרמות לעיתים קרובות לאנשים חפים מפשע בגין השימוש בכלי הנשק הלא חוקיים. אכן המדובר באינטרס ציבורי בוער ודוחק, בבחינת צו השעה ממש, שכן עבירות האלימות על כל סוגיהן ודרגותיהן מתפשטות בחברה ופוגעות בה. גם תיקון 140 לחוק העונשין (קביעת עונשי מינימום בעבירות אלה) יתרום את חלקו למאבק ראוי זה, אך אין הדבר סותר את השימוש גם במוסד החילוט. אדרבא שילוב והירתמות של כל המערכות והאמצעים הוא שיוכל להביא את השינוי המיוחל וירתיע עבריינים פוטנציאליים שונים.

סוף דבר

סיכום הדברים אפוא הוא, כי בימ"ש קמא עשה שימוש נכון ומאוזן בסמכות החילוט שניתנה לו בפקודה, והעונש שגזר יצר תמהיל ענישתי נכון במכלול הנסיבות של המעשה והעושה.

לא מצאנו שהעונש הכולל סוטה באופן כלשהו ממדיניות הענישה המקובלת והראויה במקרים דומים. נהפוך הוא, בהוציאו את צו החילוט ענה ביהמ"ש קמא על תכליות רבות מן התכליות שלשמן נועד החילוט, ובין היתר הביא **"הוצאת בלעו של גזלן מפיו"**; הרתיע הן את המערער והן את הציבור בכללותו, על ידי פגיעה באותו מקום רגיש - רכושו היקר לו ואשר באמצעותו ביצע את העבירה; הבהיר למערער ולכלל הציבור, כי מי שיעבור עבירות בנשק באמצעות כלי רכב עלול להיפגע גם כלכלית ממעשיו; ואף צמצם את האפשרות לביצוע עבירות דומות בעתיד באמצעות האמצעי ששימש לביצוע העבירה.

יתרה מכך, הענישה בדרך של חילוט, כעונש **נוסף** על העונשים האחרים שהוטלו על המערער, עונה גם על היסוד המניעתי, שהוא למעשה אחד ממרכיביו החשובים, ואולי אף החשוב ביותר, בכל עונש פלילי. וכפי שציין כב' השופט קרא בפרשת חיון המוזכרת לעיל, **"מידת פגיעתו של החילוט בנאשם דומה למידת פגיעתו של כל רכיב עונשי אחר,**

והוא משרת את שאר תכליות הענישה האופייניות, כגון התרעת הנאשם, הרתעת הרבים וכדומה"..."

אשר על כן, הערעור נדחה.

ניתן היום, י"ד תמוז תשפ"ב, 13 יולי 2022, במעמד
הצדדים.

יובל ליבדרו, שופט

יואל עדן, שופט

רויטל יפה-כ"ץ, נשיאה
אב"ד